



ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΟΝ ἢ ΠΕΡΙ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ

§ 33. Ἐννοια τῶν Μυστηρίων.

Μυστήρια εἶνε αἱ ἱεραὶ ἐκεῖναι τελεταί, τὰς ὁποίας συνέστησεν ὁ Θεὸς ἢ οἱ Ἀπόστολοι αὐτοῦ. Ὁρίσθησαν δὲ ἐπιστήμως ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ὡς μέσα, διὰ τῶν ὁποίων μεταδίδοται εἰς τοὺς πιστοὺς ἡ ἀόρατος θεία χάρις.

Ὀνομάζονται δὲ αἱ ἱεραὶ αὗται τελεταὶ μυστήρια, διότι δι' ὁρατῶν καὶ αἰσθητῶν σημείων μεταδίδοται μυστηριωδῶς εἰς τοὺς πιστοὺς ἡ ἀόρατος δύναμις τοῦ Θεοῦ, δηλ. ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος⁽¹⁾.

(1) Ἡ λέξις **Μυστήριον** παράγεται ἐκ τοῦ ῥήματος **μύω** (= κλείω τοὺς ὀφθαλμούς, τὰ χεῖλη, τὸ στόμα· δηλ. δὲν λέγω τὰ ἰδιαιτέρως τελούμενα)· καὶ **μυέω** (= διδάσκω μυστηριώδη πράγματα, κατηχῶ). Δηλοῖ δὲ πᾶσαν πράξιν, ἣτις τηρεῖται ἢ πρέπει νὰ τηρῆται μυστικῆ. — Εἶνε δὲ ἡ λέξις **μυστήριον** ἀρχαία Ἑλληνικὴ (Ἐλευσίνια μυστήρια). Πάντα τὰ ἔθνη εἶχον καὶ ἔχουσι τοιαύτας τινὰς ἱεράς τελετάς, καθ' ὅσας ἄλλο μὲν βλέπει τις ἄλλα

(Κατήχησις Μεσολωρᾶ)

§ 56. Ἀριθμὸς τῶν Μυστηρίων.

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἔχει ἑπτὰ Μυστήρια, τὰ ἑξῆς· τὸ Βάπτισμα, τὸ Χρίσμα, τὴν Μετάνοιαν, τὸ Εὐχέλκιον, τὴν Μετάληψιν, τὸν Γάμον καὶ τὴν Ἱερωσύνην.

Ἐκ τῶν ἑπτὰ τούτων μυστηρίων τὸ μὲν Βάπτισμα, τὸ Χρίσμα, ἡ Μετάνοια καὶ ἡ Μετάληψις εἶνε ὑποχρεωτικά· τὰ δὲ λοιπὰ τρία μὴ ὑποχρεωτικά, ἤτοι προαιρετικά. Τὸ Βάπτισμα, τὸ Χρίσμα καὶ ἡ Ἱερωσύνη δὲν ἐπαναλαμβάνονται. Ὁ Γάμος καὶ ἡ Ἱερωσύνη δὲν εἶνε κοινὰ εἰς πάντας.

§ 57. Περὶ τοῦ Βαπτίσματος.

Τί εἶνε τὸ Βάπτισμα ; — Τὸ Βάπτισμα εἶνε μυστήριον, διὰ τοῦ ὁποίου, ἐνῶ βλέπομεν, ὅτι βαπτίζεται τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου τρίς εἰς τὸ ὕδωρ, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, πιστεύομεν, ὅτι καθαρίζεται ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸ προπαινετικὸν ἁμάρτημα, καὶ ἀναγεννᾶται πνευματικῶς διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ⁽¹⁾.

δὲ ἐννοεῖ. Ἐν τῇ Κ. Δ. ἡ λέξις μυστήριον δηλοῖ τὴν βουλήν τοῦ Θεοῦ πρὸς σωτηρίαν τοῦ κόσμου διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ ἐνσαρκώσεως (Ῥωμ. ιστ'. 25. Α'. Τιμ. γ', 16). Ἐν γενεῇ μυστήρια καλοῦνται καὶ αἱ ὑπερφυσικαὶ ἀλήθειαι τῆς χριστιανικῆς πίστεως (Ματθ. ιγ'. 11. — Α' Κορινθ. ιγ'. 2).

[1] Ἐὰν ὁ βαπτιζόμενος ἦνε ἐνήλιξ, τότε οὗτος διὰ τοῦ Βαπτίσματος καθαρίζεται καὶ ἀπὸ τῶν προαιρετικῶν ἁμαρτιῶν.

Τίς συνέστησε τὸ μυστήριον τοῦτο ; — Τὸ μυστήριον τοῦτο συνέστησεν αὐτός ὁ Σωτὴρ, εἰπὼν εἰς τοὺς μαθητάς του· «Πορευθέντες μωθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος» (Ματθ. κη', 10). Τὸ μυστήριον τοῦτο προπαρασκευάσεν ὁ βαπτιστὴς Ἰωάννης. Καθηγίασε δὲ αὐτὸ ὁ Σωτὴρ, βαπτισθεὶς ἐν τῷ Ἰορδάνη ποταμῷ.

Ποῖα τὰ ὁρατὰ καὶ αισθητὰ σημεῖα ;⁽¹⁾ — Πρῶτον οὐσιώδες ὁρατὸν σημεῖον, ἕνα δὲ καὶ ἡ κυρία ὕλη τοῦ μυστηρίου, εἶνε τὸ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον εἶνε σύμβολον τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἣτις καθαρίζει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν. — Δι' ὕδατος ἐβάπτιζεν ὁ Ἰωάννης, δι' ὕδατος διέταξεν ὁ Σωτὴρ νὰ βαπτίζωνται οἱ ὄπαδοὶ αὐτοῦ· ἐν ὕδατι οὗτος ἐβάπτισθη ὕδωρ μετεχειρίζοντο οἱ ἀπόστολοι καὶ ἡ Ἐκκλησία. — Δευτέρα ἀπαραίτητος πρᾶξις τοῦ μυστηρίου εἶνε ἡ τρίτη κατάδυσις τοῦ βαπτιζομένου εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ οἱ λόγοι, οὓς ὁ ἱερεὺς λέγει κατ' αὐτήν· «Βαπτίζεται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, ἁμὴν, — καὶ τοῦ Υἱοῦ, ἁμὴν, — καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἁμὴν»⁽²⁾.

(1) Πρώτη πρᾶξις τοῦ μυστηρίου τούτου δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ κατεπίπλιξις, ἡ γινομένη πρὸ τοῦ Βαπτίσματος καὶ ἡ ὁμολογία τοῦ Βαπτιζομένου (ἢ τοῦ ἀναδόχου), ὅτι ἀποτάσσεται τῷ πονηρῷ πνεύματι καὶ συντάσσεται τῷ Χριστῷ.

(2) Ἡ λέξις βαπτίζω σημαίνει καταδύω, οὐχὶ δὲ βαντίζω οὐδὲ περιχέω. Ἐπομένως οὐχὶ ὀρθῶς ποιοῦσιν ἢ τε δυτικῇ καὶ ἢ δια-

Ποία ἡ μεταδιδομένη χάρις ; — Ἡ μεταδιδομένη χάρις ἐν τῷ Βαπτίσματι εἶνε πρῶτον ἡ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν, ὡς ἡ Γραφή λέγει «καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν» (Πράξ. 6', 38), — δεύτερον ἡ ἀναγέννησις, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· «ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε» (Γαλ. γ', 27), — καὶ τρίτον ἡ σωτηρία, ὡς λέγει ὁ Σωτὴρ· «ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθὲς σωθήσεται.» (Μάρκ. 16', 16)¹.

Ἡ μαρτυρομένη Ἐκκλησία, μεταχειριζόμενα τὸν βαντισμὸν ἢ τὴν περίχυσιν. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ τὸ βάπτισμα πάντοτε διὰ τριττῆς καταδύσεως ἐτελείτο, διότι τοῦτο συμφωνεῖ τῇ ἰδέᾳ τοῦ βαπτίσματος, δηλ. ὅτι συνθαπτόμεθα τῷ Χριστῷ, ὅστις τριήμερον διέμεινεν ἐν τῷ τάφῳ (Ῥωμ. στ', 4. Κολοσ. β', 12). Ἡ ἐξαίρεσις ἢ γενομένη ἴσως ποτὲ ἐν ἀνάγκῃ τινί (βαρεία ἀσθενεία, ἐλλείψει ἰκανοῦ ὕδατος, κατεπειγούση ἀνάγκη κτλ), οὐδέποτε ἐγένετο οὐδὲ δέον νὰ γένηται γενικὸς κανὼν. — Ἐν ἀνάγκῃ δὲ τελεῖται τὸ βάπτισμα καὶ ἐν τῷ ἀέρι. Συγχωρεῖ δὲ ἡ Ἐκκλησία παντὶ πιστῷ καὶ αὐταῖς ταῖς γυναῖξιν νὰ βαπτίζουσιν ἐν κατεπειγούσῃ ἀνάγκῃ.

Ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία μεταχειρίζεται ἐκτὸς τοῦ ὕδατος καὶ ἔλαιον, χεόμενον εἰς τὴν κολυμβήθραν, ὡς σύμβολον καὶ αἰσθητὸν ὀνημεῖον τῆς θεραπείας τῶν πνευματικῶν πληγῶν. — Ἀλείφεται δὲ ὁ βαπτιζόμενος μὲ ἔλαιον πρὸ τοῦ βαπτίσματος εἰς σημεῖον τῆς ἐνισχύσεως, τῆς προφυλάξεως, εἰς τὸν νέον ἀγῶνα.

(1) Πᾶς ὁ θέλων νὰ πιστεύσῃ εἰς τὸν Χριστὸν ὀφείλει νὰ βαπτισθῆ. Καὶ ἂν μὲν ὁ βαπτιζόμενος εἶνε νήπιον, ὁμολογεῖ τὴν πίστιν καὶ συγκατάθεσιν αὐτοῦ ὁ ἀνάδοχος, ὅστις ὀφείλει μετὰ ταῦτα νὰ διδάξῃ τὸν ἀναδεκτὸν αὐτοῦ τὴν πίστιν καὶ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ, ὡς χριστιανοῦ. Ἄν δὲ ὁ βαπτιζόμενος εἶνε

§ 58. Τὸ ἅγιον Χρίσμα.

Τί εἶνε τὸ Χρίσμα ;— Τὸ Χρίσμα εἶνε μυστήριον, διὰ τοῦ ὁποίου, ἐνῶ χροῖόνται τὰ κυριώτερα μέλη τοῦ σώμα-

ἐνήλιε, τότε ὀφείλει οὗτος πρὸ τοῦ βαπτίσματος νὰ δηλώσῃ τὴν συγκατάθεσιν αὐτοῦ, ὅτι θέλει νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν χριστιανικὴν ἐκκλησίαν καὶ νὰ βαπτισθῇ, ἔπειτα δὲ νὰ κατηχηθῇ καὶ νὰ ὁμολογήσῃ παρρησίᾳ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας (δηλ. τῶν παρόντων πιστῶν ὡς μαρτύρων).— Διὰ τοῦτα ὁ ἱερεὺς στρέφει τὸν βαπτιζόμενον πρὸς δυσμὰς [ὡς βασιλείον τοῦ σκότους] καὶ ἐρωτᾷ αὐτὸν τρίς, ἐὰν ἀπετάξατο τὸ πονηρὸν πνεῦμα («ἀπετάξω τῷ Σατανᾷ;»), ὁ δὲ βαπτιζόμενος, ἢ ἀντ' αὐτοῦ ὁ ἀνάδοχος, ἀπαντᾷ «ἀπεταξάμην», ἐμφυσῶν καὶ ἐμπτύων τρίς αὐτὸ (Ἐφεσ. δ', 22—34). Μετὰ ταῦτα στρέφει ὁ ἱερεὺς μετὰ τοῦ ἀναδόχου πρὸς ἀνατολὰς (βασιλείον τοῦ φωτός) καὶ ἐρωτᾷ αὐτόν, ἐὰν συντάσσεται τῷ Χριστῷ, πρὸς ὃν ἀπακρίνεται ὁ ἀνάδοχος, ὅτι συντάσσεται, μεθ' ὃ ἔπεται ἄλλη πάλιν τριττὴ ἐρώτησις τοῦ ἱερέως «συνετάξω τῷ Χριστῷ;», πρὸς ὃν ἀπαντᾷ ὁ βαπτιζόμενος ἢ ὁ ἀνάδοχος «συνεταξάμην». Εἶτα ἀπαγγέλλεται τρίς μεγαλοφώνως ὑπὸ τοῦ ἀναδόχου (ἢ ὑπὸ τοῦ βαπτιζομένου, ἐνήλικος ὄντος) τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως, μεθ' ὃ ἔπεται ἡ ὁμολογία τῆς πίστεως εἰς τὴν ἅγιαν Τριάδα.— Εἶτα γίνεται ἡ ἀκολουθία τοῦ Βαπτίσματος.— Ἐπεται ἡ τριττὴ κατάδυσις.— Εἶτα ὁ βαπτιζόμενος ἐνδύεται τὸν λευκὸν χιτῶνα πρὸς ἐνδειξίαν τῆς καθαρότητος καὶ τοῦ φωτισμοῦ. Μετὰ ταῦτα περιφέρεται ἐν πομπῇ περὶ τὴν κολυμβήθραν, ψαλλομένου τοῦ «ὕσσι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε», εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐκ τοῦ βαπτιστηρίου μετὰ λαμπάδων καὶ λευκῶν ἐνδυμάτων ἐξόδου τῶν βαπτισθέντων καὶ εἰσόδου αὐτῶν εἰς τὸν ναόν. Τέλος γίνεται ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Ἀποστόλου καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ ἀπόλυσις.

τος τοῦ βαπτισθέντος διὰ τοῦ ἡγιασμένου μύρου, ὁ δὲ ἱερεὺς ἐπιλέγει εἰς ἐκάστην χρῖσιν «σφραγὶς δωρεᾶς Πνεύματος Ἁγίου, Ἀμήν», μεταδίδοται εἰς τὸν χριόμενον ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος· τ. ἔ. κατέρχονται ἐπὶ τὸν βαπτισθέντα τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Τίς συνέστησε τὸ μυστήριον τοῦτο ;—Ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ ὑπάρχουσι πολλὰ ῥητά, διὰ τῶν ὁποίων σκοπῶς καταδηλοῦται, ὅτι μετὰ τὴν τέλεσιν τοῦ Βαπτίσματος ἐγένετο καὶ ἄλλη ἱεροτελεστία, διὰ τῆς ὁποίας μετεδίδοντο τὰ δῶρα τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Τοιαύτη προᾶξις ἦτο κατ' ἀρχάς ἡ τῶν χειρῶν ἐπίθεσις· «τότε ἐπετίθουν (οἱ Ἀπόστολοι) τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτοὺς (τοὺς βαπτισθέντας), καὶ ἐλάμβανον Πνεῦμα ἅγιον» (Πράξ. λ', 7. η', 17: ιθ', 2—6). —Φαίνεται δέ, ὅτι ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν ἤδη χρόνων ἡ τῶν χειρῶν ἐπίθεσις ἀντικατέστη διὰ τοῦ Μήσματος δι' ἡγιασμένου μύρου⁽¹⁾.

Εἰσήχθη δὲ τὸ Μύρον ἀντὶ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν, διότι οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ κατὰ τόπους ἀντιπρόσωποι αὐτῶν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ παρευρίσκωνται καὶ πορεύωνται πανταχοῦ πρὸς μετάδοσιν τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν. Οἱ δὲ ἀρχαῖοι ἀποστολικοὶ Πατέρες (Κλήμης, Τερτουλλιανός, Κυπριανός

(1) Ἡ δυτικὴ ἐκκλησία μεταχειρίζεται καὶ σήμερον ἔτι καὶ τὴν ἐπίθεσιν τῶν χειρῶν καὶ τὴν δι' ἡγιασμένου ἐλαίου χρῖσιν, τελούμενα ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀρχιερέως, πρὸς ὃν προσέρχονται τὰ μὲν θήλευ ἐν ἡλικίᾳ 12 ἐτῶν, τὰ δὲ ἄρρενα ἐν ἡλικίᾳ 14 ἐτῶν.

κλπ.) λέγουσιν, ὅτι τὸ Χρίσμα εἰσῆχθη ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν ἀποστόλων⁽¹⁾.

Ποῖα εἶνε τὰ ὄρατὰ καὶ αἰσθητὰ σημεῖα;—Πρῶτον ὄρατὸν καὶ αἰσθητὸν σημεῖον εἶνε τὸ μύρον. Τοῦτο σύγκειται ἐξ ἐλαίου, οἴνου, βλασάνου καὶ ἄλλων πολλῶν ἀρωμάτων (40 εἰδῶν) τὰ ὅποια εἰκονίζουσι τὴν ποικιλίαν καὶ τὴν εὐωδίαν τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων. Δεύτερον αἰσθητὸν καὶ ὄρατὸν σημεῖον εἶνε αἱ λέξεις «σφραγὶς δωρεῆς Πνεύματος Ἁγίου, ἀμὴν», τὰς ὁποίας λέγει ὁ ἱερεὺς, ὅταν σταυροειδῶς χρίῃ τὸ μέτωπον (πρὸς ἁγιασμὸν τῆς διανοίας),—τὰ αἰσθητήρια ὄργανα (πρὸς ἁγιασμὸν τῶν ἐντυπώσεων καὶ τῶν λόγων),—τὸ στῆθος (πρὸς ἁγιασμὸν τῆς καρδίας),—καὶ τέλος τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας (πρὸς ἁγιασμὸν τῶν ἔργων καὶ τοῦ βίου καθόλου τοῦ βαπτισθέντος)².

(1) Ὁ Σωτὴρ, ὡς Θεός, κατὰ τὸ βάπτισμα ἐχρίσθη διὰ Πνεύματος Ἁγίου. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἀπόστολοι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ἔλαβον τὰ μεγάλα καὶ θεία χαρίσματα, ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπ' αὐτούς.

(2) Ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία λαμβάνει τὸ Μύρον παρὰ τοῦ Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρὸς ἀνάμνησιν τῆς προτέρας διοικητικῆς ἐνότητος καὶ πρὸς ἐνδειξιν τοῦ πνευματικοῦ συνδέσμου (σχέσεως θυγατρὸς πρὸς μητέρα).— Ἡ ῥωσικὴ Ἐκκλησία ἀγιάζει μόνη τὸ Μύρον.— Παρασκευάζεται δὲ κατὰ τὰς τρεῖς πρώτας ἡμέρας τῆς μεγάλης ἐβδομάδος καὶ ἀγιάζεται κατὰ τὴν λειτουργίαν τῆς μεγάλης Πέμπτης μετὰ τὸ «καὶ ἔσται τὰ ἔλεη τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν ὅτε ὁ Πατριάρχης ἀναγινώσκει τὴν ἁγιαστικὴν εὐχὴν καὶ ἐπικαλεῖται τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπ' αὐτό.— Ἱερεὺς δὲν δύναται νὰ εὐλογήσῃ καὶ ἀγιάσῃ τὸ Μύρον.

Ποία εἶνε ἡ μεταδιδομένη χάρις ; — Διὰ τοῦ ἁγίου Μύρου παρέχεται εἰς τὸν βαπτισθέντα πρῶτον ὁ ἁγιασμός τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἀνθρώπου, καὶ δεύτερον μεταδίδονται τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τὰ ὁποῖα εἶνε ἡ χαρὰ, ἡ εἰρήνη, ἡ μακροθυμία, ἡ ἀγάπη. Ταῦτα καὶ καρποὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος καλοῦνται⁽¹⁾.

§ 39. Ἡ θεία Εὐχαριστία.

Τί εἶνε ἡ θεία Εὐχαριστία ; — Ἡ ἁγία Εὐχαριστία εἶνε μυστήριον, διὰ τοῦ ὁποῖου ὁ πιστός, ἐνῶ μεταλαμβάνει τοῦ ἁγιασμένου καὶ μετουσιωμένου ἄρτου καὶ οἴνου, πιστεύει, ὅτι μεταλαμβάνει αὐτοῦ τοῦ σώματος καὶ αὐτοῦ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Τίς συνέστησε τὸ μυστήριον τοῦτο ; — Ἡ σύστασις τοῦ μυστηρίου τούτου ἐγένετο ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος κατὰ τὴν τελευταίαν ἐσπέραν, καθ' ἣν ἔμελλε νὰ παραδοθῆ. — Τελῶν ὁ Σωτὴρ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ τὸν μυστικὸν Δεῖπνον, ἔλαβεν ἄρτον, ἠύλόγησεν αὐτόν, ἠύ-

(1) Ἡ ῥωσικὴ Ἐκκλησία δέχεται εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς τοὺς πρὸς αὐτὴν προσερχομένους δυτικούς καὶ διαμαρτυρομένους ἐν γένει, παρέχουσα μόνον τὸ Μύρον, ἐνῶ ἡ ἡμετέρα ἀναβαπτίζει τοὺς μὴ ὀρθοδόξως βαπτισθέντας. — Αὕτη δὲ εἶνε ἡ μόνη διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο ὀρθοδόξων ἀνατολικῶν ἐκκλησιῶν τῆς ἑλληνικῆς καὶ τῆς ῥωσικῆς.

χρηρίστησε τὸν Θεόν, καὶ ἔπειτα κόψας αὐτὸν εἰς τεμά-
χια, ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, εἰπὼν· «Λάβετε, φά-
γετε, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλῶμενον
εἰς ἄφρασιν ἁμαρτιῶν· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἑμὴν ἀνά-
μνησιν». Μετὰ δὲ τὸν Δειπνον ἔλαβεν τὸ ποτήριον, καὶ
εὐχαριστήσας τὸν Θεόν καὶ εὐλογήσας τὸν οἶνον, ἔδωκε
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, εἰπὼν· «Πῖετε ἐξ αὐτοῦ πάντες⁽¹⁾,
τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὸ ὑπὲρ
ὑμῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφρασιν ἁμαρτιῶν»⁽²⁾). Ἐπίσης
καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει· «ὅσάκις ἂν ἐσθίητε τὸν
ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνητε, τὸν θάνατον
τοῦ Κυρίου καταγγέλλετε ἄχρις οὔ ἢ ἐλθῆ» (Α΄ Κο-
ρινθ. ια΄, 23—37³).

(1) Οὐκ ὀρθῶς ποιεῖ ἡ δυτικὴ Ἐκκλησία, μὴ παρέχουσα τοῖς
λαϊκοῖς τὸν οἶνον, ἀλλὰ μόνον τοῖς κληρικοῖς. Ὁ Σωτὴρ εἶπε
πάντες νὰ πῖωσιν. Ἄρα οὐδὲν δύναται νὰ δικαιολογήσῃ τὴν
καινοτομίαν ταύτην τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ διαμαρτυρομένη
Ἐκκλησία παρέχει πᾶσιν ἔκ τε τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου.

(2) Ματθ. κστ΄., 29. Μάρκ. ιδ΄, 25. Λουκ. κβ΄ 18, κτλ. ἴδε καὶ
Ἰωάν. στ΄, 51—53.

(1) Ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία, ὡς καὶ ἡ Δυτικὴ, ὀρθῶς ποιῶσαι
καὶ ἀκολουθοῦσαι τὸ τε γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῶν θείων ῥη-
μάτων τοῦ Σωτῆρος καὶ τῶν ἀποστόλων, παραδέχονται, ὅτι ὁ
ἄρτος καὶ ὁ οἶνος κατὰ τὴν εὐχαριστίαν καὶ εὐλογίαν, ἣτις γί-
νεται ὑπὸ τοῦ ἱερέως, ψαλλομένου τοῦ ὕμνου «Σὲ ὑμνοῦμεν, Σὲ
εὐλογοῦμεν, Σοὶ εὐχαριστοῦμεν, Κύριε, καὶ δεόμεθα σοι, ὁ Θεὸς
ἡμῶν», μεταβάλλεται, μεταουδίουται, διὰ τῆς θείας χάρι-
τος ὁ μὲν ἄρτος εἰς σῶμα, ὁ δὲ οἶνος εἰς αἷμα· δι' ὃ καὶ ὁ ἱερεὺς,

Ποῖα τὰ αἰσθητὰ καὶ ὄρατὰ σημεῖα ;— Πρώτη ὕλη τοῦ μυστηρίου τούτου εἶνε ὁ ἐνζυμος ἄρτος, παρσκευασμένος ἐκ σίτου. "Ἄρτον μετεχειρίσθησαν ὁ Σωτὴρ, οἱ Ἀπόστολοι, καὶ ἡ ἁρχαία Ἐκκλησία⁽¹⁾.

Δευτέρα ὕλη εἶνε ὁ οἶνος, καὶ δὴ ἐρυθρὸς διὰ τὴν πρὸς τὸ αἷμα ὁμοιότητα αὐτοῦ, μετὰ ὕδατος συγκερασμένος πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος, ὅτι «εἷς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἐνυξέ, καὶ εὐθέως ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ». — Τρίτον αἰσθητὸν σημεῖον τοῦ μυστηρίου εἶνε αἱ λέξεις, τὰς ὁποίας ὁ ἱερεὺς λέγει· «Λάβετε φάγετε κτλ.» καὶ ἡ εὐλογία, τὴν ὁποίαν ποιεῖ ἐπὶ τῶν τιμίων δώρων, ὅταν λέγῃ τὴν εὐχὴν ταύτην· «καὶ ποιήσον τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον τίμιον σῶμα τοῦ Υἱοῦ σου, τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ σου, μεταβαλὼν τῷ πνεύματί σου τῷ Ἁγίῳ».

εὐλογῶν τὰ ἅγια δῶρα καὶ ἐπικαλούμενος τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, λέγει «Μεταβαλὼν τῷ Πνεύματί σου τῷ Ἁγίῳ». Οὐκ ὀρθῶς δὲ ποιοῦσι καὶ ἐρμηνεύουσιν οἱ διαμαρτυρόμενοι, λέγοντές, ὅτι τὸ ἐστὶ δηλοῖ σημαίνει, μὴ παραδεχόμενοι τὴν μετουσίωσιν, ἀλλὰ φρονοῦντες, ὅτι ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος εἶνε σύμβολα μόνον πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ μυστικοῦ δείπνου. Τὸ ἐστὶ δηλοῖ πραγματικῶς εἶνε.

(1) Οὐδαμοῦ ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ ἀναφέρεται ὅτι ὁ Σωτὴρ ἐτέλεσε τὸν μυστικὸν Δείπνον μὲ ἄζυμα, ἀλλὰ μὲ ἄρτον, δηλ. μὲ ὕλην ἐκ σίτου, ἔχουσαν ζύμην, δι' ἧς αἴρεται (φρουσκάνει) ἡ ὕλη. Ἄρτος ἐκ τοῦ αἵρω γίνεται. Ὁ Σωτὴρ ἐτέλεσε τὴν θείαν Εὐχαριστίαν πρὸ τοῦ Πάσχα τῶν Ἑβραίων. Ἐπομένως δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ μεταχειρισθῇ ἄζυμα, ἅτινα οἱ Ἰουδαῖοι μόνον κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα μετεχειρίζοντο.

Ποία⁽¹⁾ ἡ μεταδιδομένη χάρις ; — Ἐν τῷ μυστηρίῳ τούτῳ παρίσταται καὶ εἶναι ἀληθῶς αὐτὸς ὁ Σωτήρ. Ἐπομένως διὰ τοῦ μυστηρίου τούτου μεταδίδεται εἰς ἡμᾶς αὐτὸ τὸ σῶμα καὶ αὐτὸ τὸ αἷμα τοῦ Σωτῆρος, ἐνούμεθα μετ' αὐτοῦ, μένομεν ἐν αὐτῷ καὶ λαμβάνομεν τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν καὶ τὴν αἰώνιον ζωὴν ὡς Αὐτὸς εἶπεν· «Ὁ τρώγων μου τὴν τάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ» (Ἰωάν. Α'. 54).

Τὸ μυστήριον δὲ τοῦτο εἶνε καὶ ἡ ἀληθὴς καὶ μόνη θυσία, διὰ τῆς ἧποίας ὁ ἄνθρωπος ἐξιλεοῦται μετὰ τοῦ Θεοῦ²⁾.

Πῶς πρέπει νὰ προπαρασκευαζώμεθα εἰς τὴν θείαν Μετάληψιν ; — Ὁ μέλλων νὰ μεταλάβῃ τῶν ἀχράντων μυστηρίων ὀφείλει νὰ προπαρασκευασθῇ διὰ νηστείας, μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως, ὡς ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει· «Δοκιμαζέτω ἄνθρωπος ἑαυτόν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω· ὁ γὰρ ἐσθίων

(1) Διὰ τῆς εὐχῆς καὶ τῆς σταυροειδοῦς εὐλογίας τοῦ ἱεροῦ ρ-
γοῦντος μετουσιοῦται ὁ ἄρτος εἰς σῶμα καὶ ὁ οἶνος εἰς αἷμα. —
Ἡ στιγμή αὕτη εἶνε ἡ κυριωτάτη τῆς θείας λειτουργ-
γίας· δι' ἣ καὶ πάντες κατερχόμεθα τῶν θέσεων ἡμῶν καὶ τὰς
κεφαλὰς κλίνομεν καὶ εὐσεβῶς ἰστάμεθα.

(2) Διὰ τοῦ μυστηρίου τούτου ἐξαιτούμεθα παρὰ τοῦ Θεοῦ
τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν οὐ μόνον τῶν ζώντων, ἀλλὰ καὶ
τῶν τεθνεώτων. Ἐντεῦθεν αἱ λειτουργίαι καὶ τὰ μνημόσυνα ὑ-
πὲρ τῶν κεκοιμημένων.

καὶ πίνων ἀναξίως, κοῖμα ἐκυτῶ ἐσθίει καὶ πίνει, μὴ διακρίνων τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου» (Α΄ Κορινθ. ια΄, 28—29).

§ 60. Ἡ Θεία Ἑξομολόγησις ἢ Μετάνοια.

Τί εἶνε ἡ Μετάνοια; — Ἡ Μετάνοια ἢ ἡ Ἑξομολόγησις εἶνε μυστήριον, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ πιστός, ἐνῶ ἐξομολογεῖται τὰς ἀμαρτίας αὐτοῦ μετὰ συντετριμμένης καὶ εἰλικρινοῦς καρδίας ἐνώπιον τοῦ ἱερέως, ὡς ἀντιπροσώπου τοῦ Θεοῦ, λαμβάνει δι' αὐτοῦ τὴν συγχώρησιν καὶ τὴν ἄφεσιν τῶν ἀμαρτιῶν.

Τίς συνέστησε τὸ μυστήριον τοῦτο; (1) — Ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος εἰς τοὺς προσερχομένους πρὸς αὐτὸν διὰ νὰ βαπτισθῶσι παρήγγελλε νὰ μετανοῶσι καὶ νὰ ἐξομολογῶνται τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν. Αὐτὸς δὲ ὁ Σωτὴρ, εἰς τὸν ὁποῖον ἔδωκεν ὁ Θεὸς πᾶσαν ἐξουσίαν ἐπὶ τῆς γῆς, μετέδωκε ταύτην εἰς τοὺς Ἀποστόλους, εἰπὼν· «Ὅσα ἂν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ὅσα ἂν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ» (Ματθ. ιη΄, 18)· καὶ ἀλλαχοῦ· «Λάβετε Πνεῦμα ἅγιον· ἂν τινῶν ἀφῆτε τὰς ἀμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἂν τινῶν δὲ κρατῆτε, κεκρατῆνται» (Ἰωάν. ιζ΄, 21—23). Εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων ἀναφέρεται, ὅτι «Πολλοὶ

(1) Τὸ μυστήριον τοῦτο ὑπῆρχε καὶ παρὰ τοῖς Ἑβραίοις. Ὁ Μωϋσῆς εἶπεν· «Ἐξαγορεύσει ἕκαστος τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ, ἣν ἐποίησε, καὶ ἀποδώσει τὴν πλημμέλειαν κτλ.» [Ἀριθ. ε΄, 7].